

10.4.2017

LAUSUNTO MAAKUNTIEN RAHOITUSTA KOSKEVAN LAKILUONNOKSEN (HE15/2017) TÄYDENTÄMISEKSI**YLEISTÄ**

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa seuraavaa:

Esityksellä täydennetään eduskunnalle 2 päivänä maaliskuuta 2017 annettua hallituksen esitystä maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lain-säädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp).

MTK:n pitää esitettyä täydennystä välttämättömänä. Sen avulla maakuntien rahoitusjärjestelmää voidaan käsitellä kokonaisuutena. Esitys myös antaa vastauksia siihen, miten maakuntien muut tehtävät rahoitetaan. MTK on omissa kannanotoissaan pitänyt esillä tarvetta säätää etenkin lomituksen, kasvipalvelujen sekä tienpidon rahoituksesta.

MTK huomauttaa kuitenkin, että maakuntien rahoitus koostuu eri kautta tulevista rahavirroista. Yleisen momentin lisäksi säilyy lukuisia erillismomentteja. Kunkin maakunnan tulee omassa toiminnassaan turvata rahoituksen riittävyys maakuntien eri tehtäviin. Maakunnille siirtyvät tehtävät on maakunnissa pystyttävä hoitamaan. Esimerkiksi yksityistierahoitusta ja lonkkaleikkauksia ei saa asettaa vastakkain, vaan järjestelmän on huolehdittava kokonaisuudesta.

MTK esittää, että maakuntien osittaisen verotusoikeuden selvittämistä jatketaan edelleen.

YKSITYISKOHDAT

MTK nostaa esille seuraavia yksityiskohtia:

Yleisperustelujen luvussa 5 on kuvattu maakuntien rahoitusta siirtyvissä tehtävissä

Suuri osa Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan momenteista säilyvät erillismomentteina.

MTK pitää linjausta tarkoituksenmukaisena. Taustalla on suora EU kytkös maksajavirastosäädöksineen. Vaikka tulevaisuudessa myöntöpäätökset tehdään maakunnissa, on kyse unionin varoista ja erillismomentti on välttämätön.

Yksityisteitä koskevat asiat siirtyvät tulevien maakuntien käsiteltäväksi. Yleisperustelujen luvussa 5 on kerrottu, että momentin 31.10.50: Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen määrärahasta vain 23 % siirtyisi osaksi maakuntien yleiskatteellista rahoitusta.

Maamme tiestön korjausvelka on paisunut suunnattomaksi. MTK vaatii, että yksityistiemäärärahat pidetään tämä vuoden tasolla ja siirretään sata prosenttisesti osaksi maakuntien yleiskatteellista rahoitusta.

Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokan momentti 31.10.20, perusväylänpito säilyy erillismomenttina

MTK kannattaa linjausta, jonka puoltavia seikkoja ja Ovat tieverkoston säilyminen uudistuksessa valtion omaisuutena sekä väyläverkoston yhtenäisen kehittämisen ja korjausvelan vähentämisen tavoitteet.

Tällä hetkellä lomituspalveluihin tarkoitettu rahoitus on valtion talousarviossa neljällä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momenteilla: momentti 33.80.50 - Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin, momentti 33.80.40 - Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin, momentti 33.80.42 - Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin ja momentti 33.80.41 - Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin. Yhteensä näillä momenteilla on valtion vuoden 2017 talousarviossa määrärahoja 178,29 miljoonaa.

Tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä olevan hallituksessa esityksessä ei oltu vielä huomioitu lomituspalvelutarpeen erityispiirteitä. Lomituksen rahoitus ei voikaan jakautua maakuntiin samoilla perusteilla, kun muu esim. Sote-tehtävien rahoitus. Lomituspalveluissa kotieläintuotantoa harjoittavien maatilojen keskittyminen muutamiin maakuntiin tuo tarpeen korjauskertoimen säätämiseen, mikä lausuttavana olevaan luonnokseen on otettu ns. maatalouskertoimena

Lakiluonnoksen 19 § :ssa on määritelty maatalousyrittäyskerroin. Pykälässä säädettäisiin maatalousyrittäyskertoimen laskennasta sekä kertoimen perusteella laskettavista laskennallisista kustannuksista. Maatalousyrittäyksen määrittely perustuisi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain maatalousyrittäyksen määritelmään, jonka mukaan maatalousyrittäyksellä tarkoitetaan kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisenä taloudellisenä yksikkönä.. Kertoimen avulla yleiskatteelliseen rahoitukseen siirtyvien momenttien 33.80.40 ja 33.80.50 rahoitus kohdistuisi niihin maakuntiin, joissa lomitustarvetta on.

MTK:n mukaan yleiskatteellinen rahoitusmalli tarvitsee lomituksen rahoituksen osalta toimiakseen ja oikean allokoitumisen vuoksi erillisen korjauskertoimen tai erillisrahoituksen. MTK kannattaakin maatalousyrittäyskerrointa ja tätä kautta lomitusrahojen ohjautumista oikeisiin maakuntiin. Ilman korjauskerrointa, esimerkiksi asukasluvun mukaan jaettuna lomitusrahoissa tapahtuisi 50 miljoonan euron tulonsiirto karjasuomesta Uudellemaalle. Esityksessä on hyvin tunnustettu tosiasia, jonka mukaan kotieläintuotantoon keskittyneet maatalousyrittäjät ja näin ollen lomituspalveluiden tarve jakaantuu maakunnittain kuitenkin hyvin epätasaisesti eikä kapitaatorahoitusta voi pitää perusteltuna.

Toinen rahoitusvaihtoehto olisi ollut jättää nykyinen erillinen lomitushetki myös maatalousyrittäjien lomituksen rahoitukseen. Näin ollaan tekemässä turkistuottajien sekä poronhoitajien lomituspalveluiden rahoituksen osalta. MTK toivoo vielä tarkempaa analyysiä ja perusteluita siitä, riittääkö korjauskerroin turvaamaan lomituspalvelut maakunnissa. Lomituksessa on edelleen myös lainsäädännössä ratkaisematta, miten Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (MELA) asiantuntemus voidaan parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää tulevaisuudessa maakunnissa.

Palvelujen turvaamiseksi MTK korostaa, että maakuntien yleiskatteelliseen osuuteen jaettavat lomitusrahat tulee säilyttää vuoden 2017 tasolla.

18§:ssä määritellään kasvupalvelukerroin ja 20§ssä asukastiheyskerroin

Kyseiset kertoimet ovat MTK:n näkemyksen mukaan tarpeellisia ja edistävät myös talous- ja aluekehittämistä harvan asutuksen alueilla.

Maakunnille siirtyvän kunnallisen maaseututukihallinnon tehtävien kustannukset ovat arviolta noin 19,5

miljoonaa euroa. Arvio perustuu Maaseutuviraston kesällä 2016 tekemään erillisselvitykseen kuntien yhteistoiminta-alueille. Kuntien maaseutuhallinnon tehtävissä työskentelee arviolta noin 500 henkilöä. Valtaosa rahoituksesta ja henkilöstöstä kohdistuu kuntien viljelijätukihallinnon tehtäviin.

MTK huomauttaa, että tulevissa maakunnissa tulee varmistaa maaseutuhallinnon asiantuntemus ja varojen riittävä käyttö maaseutuhallinnon tehtäviin.

Yleiskatteiselta momentilta kullekin maakunnalle osoitettava rahoitus muodostaa yhden kokonaisuuden, jonka puitteissa maakunta hoitaa sille lainsäädännöllä osoitetut tehtävät. Valtiolta siirtyvät sekä lomituksen paikallishallinnon, kunnallisen maataloushallinnon ja maakuntien liittojen tehtävät tulevat maakunta-kohtaisesti tarkasteltuna merkittävästi nykyistä laajemman rahoituspohjan piiriin, sillä yleiskatteiselle momentille kootaan paitsi niiden, niin myös mm. sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen, ympäristöterveydenhuollon tehtävien rahoitus. Laajempi ja yhtenäinen rahoituspohja tuo turvaa ja joustavuutta tehtävien hoitamiseen sekä mahdollistaa synergioiden hyödyntämisen eri tehtäväkokonaisuuksien välillä.

MTK huomauttaa, että laajempi rahoituspohja toisi tuo turvaa ja joustavuutta tehtävien hoitamiseen sekä mahdollistaa synergioiden hyödyntämiseen myös ympäristöön ja maankäyttöön liittyvissä tehtävissä. Tästä syystä esimerkiksi luonnonsuojeluun liittyvät tehtävät ja varat tulee kokonaisuutena siirtää ELY-keskuksista maakunnille eikä jakaa osittain lupa- ja valvontavirastoon. Maakunnassa luonnonsuojelutehtävät voidaan yhdistää muihin vastaavanluonteisiin tehtäväkokonaisuuksiin ja näin saavuttaa toimivia kokonaisuuksia.

Helsingissä 10.4.2017

Juha Marttila
puheenjohtaja

Marko Mäki-Hakola
elinkeinojohtaja

